

Přeshraniční projekty spolupráce (Euroregiony)

Paula Kirchner

Obsah

1. Ústřední pojmy
2. Příklady pro přeshraniční projekty v Euroregionech
3. Další odkazy na literaturu a místa s informacemi
4. Návrhy vyučovacího konceptu
5. Podklady pro žáky/žáčky

1. Ústřední pojmy

1.1. Podpora příhraničního regionu Evropskou unií

EU podporuje v rámci politiky koheze cíleně příhraniční regiony mezi členskými státy. Tyto regiony, ať už leží na vnitrozemských nebo námořních hranicích, se často vyznačují strukturálními problémy (jako je špatná provázanost železničního spojení nebo prostředků hromadné veřejné dopravy nebo špatný ekonomický výkon), poněvadž na základě jejich polohy na okraji nejsou propojeny sítěmi tak, jak v regionech ve středu členského státu. Cílem podpory EU je posílení ekonomické a sociální soudržnosti v Evropské unii. Regiony, které spolu geograficky hraničí, avšak na základě zemské hranice, která je dělí, jsou málo sociálně a ekonomicky propojeny, mají časem srůst a být schopny se navzájem podporovat.¹

1.2. Politika koheze

Politika koheze je strategie Evropské unie k přispívání a podpoře „harmonického rozvoje členských států a regionů jako celku“. Dle smlouvy o způsobu práce Evropské unie (článek 174) má politika koheze za cíl posilovat ekonomickou a sociální soudržnost tím, že bude odbourávat nerovnosti v úrovni rozvoje regionů.²

¹ Srovnej Německé velvyslanectví v Praze, Politické vztahy, <https://prag.diplo.de/ct-de/themen/politik/seite-foerderung-grenzregionen-eu/1099954> [staženo dne 10.09.22]

² Srovnej Evropská komise, Glosář – politika koheze, https://ec.europa.eu/regional_policy/de/policy/what/glossary/c/cohesion-policy [staženo dne 10.09.22]

1.3. Euroregion

Euroregion [vytvořeno z „evropský“ a „region“] je hranice přesahující sloučení lokálních a regionálních územních jednotek EU na nějakém hospodářském, kulturním a společenském území. Cílem je propojit regiony v síti, posílit soudržnost a evropské povědomí občanů/občanek EU. Obzvláště dobře to funguje v německo – nizozemském příhraničním regionu.

V roce 1958 byl založen první region Eschede-Gronau. Takové spolupráce jsou úspěšné u přeshraničního územního plánování a plánování výstavby, společné regulace cestovního ruchu nebo systému odpadních vod. Dále existuje možnost školit učitele pro činnost, která přesahuje hranice zemí. „Euroregion-učitel/učitelka“ v příhraničních regionech vyučují dvoujazyčně a soustředí se na interkulturní výchovu. Úzká definice Euroregionu není možná, protože každý Euroregion disponuje rozdílnou organizační strukturou (např. spolupráce v jednotlivých bodech, volné pracovní společenství, parlamentní shromáždění nebo veřejně právní účelové svazy). Tato meziregionální spolupráce je financována EU a prostřednictvím její iniciativy společenství INTERREG.³

1.4. Interreg

Interreg, nebo jak se oficiálně nazývá „Evropská teritoriální spolupráce“, je součástí strukturální a investiční politiky Evropské unie. Již více než 30 let jsou tak podporovány přeshraniční spolupráce mezi regiony a městy, které ovlivňují denní život, například v energetice a klimatických změnách, ochraně životního prostředí a zdrojů, na pracovním trhu a v sociálních tématech a v dopravě. Interreg je realizována ve čtyřech stěžejních bodech (takzvaných akčních oblastech). Tyto jsou: přeshraniční spolupráce, transnacionální spolupráce, interregionální spolupráce, spolupráce území ležících na vnějším okraji EU (tato akční oblast se Německa netýká).⁴

1.5. Euroregiony v německo – české příhraniční oblasti

Celkem existuje 31 Euroregionů s německou účastí, z toho pět, které se týkají německo – českých příhraničních oblastí. Tyto jsou:

- Euroregion Neisse/Nisa/Nys (trilaterální s Polskem), (<https://www.euroregion-neisse.de/>)
- Euroregion Elbe/Labe, (<https://www.elbelabe.de/>)
- Euroregion Egrensis, Euroregion Bayrischer Wald – Šumava – Mühlenviertel (trilaterální s Rakouskem), (<https://www.euroregionegrensis.de/index.php/de/>)

³ Srovnej Große Hüttmann / Wehling, Lexikon Evropy (3. vydání), Bonn 2020, vydavatelství J.H.W.Dietz Nachf. GmbH

⁴ Srovnej Interreg, Co je Interreg?, https://www.winterreg.de/INTERREG2021/DE/Foerderung/Wasistinterreg/was-ist-interreg_node.html [staženo dne 10.09.22]

- Euroregion Erzgebirge / Krušnohoří (<https://www.euroregion-erzgebirge.de/>)

K podpoře přeshraniční spolupráce se sousední zemí Česko má svobodný stát Sasko k dispozici podpůrné prostředky z programu Interreg Evropské unie. Takto bylo v letech 2014 – 2020 vynaloženo zhruba 148,5 milionů Euro z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRE).⁵

(srovnej Saské zemské ústředí pro politické vzdělávání, vliv EU na Sasko, <https://www.slpb.de/themen/europa-und-wlt/sachsen-in-europa/einfluss-der-eu-auf-sachsen> [staženo dne 10.09.22])

1.6. Euroregion Erzgebirge/Krušnohoří

Tento Euroregion vznikl v roce 1992 jako zájmové společenství k podpoře přeshraniční spolupráce na německé a české straně Krušných hor. V Severních Čechách zahrnuje okresy Most, Chomutov, Louny, částečně Teplice a Litoměřice, na německé straně okres Freiberg, Annaberg a Mittleres Erzgebirge. Hlavní směřování je však navazování kontaktů mezi lidmi na všech úrovních. Tak například pomohlo zprostředkování partnerství mezi obcemi a školami.

Důležité oblasti spolupráce:

- Životní prostředí a ekologická obnova krušnohorského regionu,
- Koncepty územního a regionálního plánování,
- Zlepšování přeshraniční dopravy,
- Hospodářský rozvoj

⁵ Srovnej Saská státní kancelář, Interreg: Ahoj sousede! Pokračujeme!, <https://www.medien-service.sachsen.de/medien/news/1028212> [staženo dne 10.09.22]

- Kultura, sport, vzdělávání a turistika a
- Záchranný systém, při protipožární ochraně a katastrofách

Tento Euroregion vydává časopis „Infopress“.

2. Příklady přeshraničních projektů v Euroregionech

- Hra bez hranic – fotbal spojuje

U tohoto přeshraničního fotbalového projektu pro děti a mládež ve Zwickau a Karlových Varech mají být překonávány kulturní bariéry, jako je rozdílný mateřský jazyk a sport. Protože fotbal je sport, který rádi hrají lidé v mnoha zemích. V různých turnajích v Německu a v Česku proti sobě mohli nastoupit mladí, společně se učit v tréninkových táborech a vyměňovat si zkušenosti. Více k projektu zde: <https://www.vyryzwickau.cz/de/>.

- „Hvězdy z Fania“ – hudební a taneční výchova pro děti a mládež přesahující hranice zemí

Společně uskutečnit muzikál, to je cíl tohoto přeshraničního projektu v celém Euroregionu Egrensis. V nespočetných workshopech a týdnech projektu ve školách a mateřských školách v Bavorském lese, na Šumavě a v Mühlenviertel se poznávali, objevovali nové hudební nástroje, zpívali, tancovali a nacvičovali své role. Na závěr byl uveden muzikál „Hvězdy z Fania“. Více k projektu je zde:

<https://www.lavicosa.net/die-sterne-von-fania.html>.

- „Poplach odpad v pohádkovém lese“

Jak se mohou předškolní a školní děti naučit více na téma ochrana životního prostředí a třídění odpadů? Herci/herečky interaktivního divadelního představení „Poplach odpad v pohádkovém lese“ cestovali Krušnými Horami v Německu a Česku a učili děti, jak je možno recyklovat odpady. Příběh pojednává o malé pandě, která učí zvířata z krušnohorského lesa a dva malé draky, jak se musíme starat o přírodu a chránit ji i pro budoucí generace. Celkem vidělo tuto divadelní hru téměř 10.000 dětí. Více k projektu je zde:

https://www.sn-cz2020.eu/de/projekte/gefoerderte_projekte/Erde_Wasser_Luft.jsp.

- **Dialogy – učit se společně pro Evropu**

Jazyk se nejlépe učí mluvením a používáním. V projektu „Dialogy – učit se společně pro Evropu“ se pravidelně setkávají žáci/žákyně všech věkových skupin, aby se bourali jazykové bariéry, lépe porozumělo jazyku souseda a naučilo se mluvit. Díky různým projektům, jako je společné natáčení videí a účast na soutěži videí je lehčí navazovat přeshraniční kontakty. Více k projektu naleznete zde: <https://jenaplan.informa-medien.de/>.

3. Další odkazy na literaturu a místa kde naleznete informace

- Přehled jednotlivých obcí a přírodních oblastí Euroregionu: <https://www.howatecscheinberg.de/erzgebirge/index.html>
- Informace k účelovému spolku Kulturraum Erzgebirge-Mittelsachsen: <https://www-kulturraum-erzgebirge-mittelsachsen.de>
- Turistický region Erzgebirge: <https://www.erzgebirge-tourismus.de>
- Přírodní park Erzgebirge/Vogtland: <https://www.naturpark-erzgebirge-vogtland.de>
- EUROPE DIRECT Erzgebirge: Adma-Ries-Straße 16, 09456 Annaberg-Buchholz, paní Kreissl: kreissl@wfe-erzgebirge.de, Telefon: +49 37 33 145 112
- Kancelář Euroregionu Erzgebirge e.V.: AM St. Niclas Schacht 13, 09599 Freiberg, paní Zepak: zepak@euroregion-erzgebirge.de, Telefon: +49 37 31 41 97 60
- Kancelář Euroregionu Krušnohoří: Topolová 1278/8 (divadlo Rozmanitostí), CZ-434 01 Most, paní Konečná: konecna@euroreg.cz, Telefon +420 728 083 001

Vědecká literatura

- Sara Svensson & Carl Nordlund (2015), The Buildings of a Euroregion: novel Metrics to Measure Cross-border Integration, 37:3, 371-389, DOI: 10.1080/07036337.2014.968568
- Andrea Noferini, Matteo Berzi, Francesco Camonita & Antoni Dura (2020), Cross-border cooperation in the EU: Euroregions amid multilevel governance and reterritorialisation, European Planning Studies, 28:1, 35-36, DOI: 10.1080/09654313.2019.1623973
- Joanna Fratzczak-Müller & Anna Mielczarek-Żejmo (2020), Networks of cross-border cooperation in Europe – the interests and values. The case of Spree-Neisse-Bober Euroregion, European Planning Studies, 28:1, 8-34, DOI: 10.1080/09654313.2019.1623972
- Eduardo Medeiros (2021), (Re)defining the Euroregion Concept, European Planning Studies, 19:1, 141-158, DOI: 10.1080/09654313.2011.531920

4. Návrh vyučovacího konceptu

4.1. Tématický vstup: Samostatné vypracování německo-českých Euroregionů

- **Časová náročnost:** 5 – 15 minut
- Toto je možné provést buď s pomocí kompletně vlastní internetové online rešerše žáků/žákyň, nebo pomocí zadané mapy.
- **Učební cíl:** Znalost současných Euroregionů, při samostatné internetové online rešerši: první kontakt s (anglickými) webovými stránkami na evropská témata / evropskou politiku

- **Možné webové stránky:**
 - Anglické a oficiální webové stránky a přehled všech Euroregionů:
<https://www.aebr.eu/>
 - Webová stránka Saské státní kanceláře k Euroregionům:
<https://www.internationales.sachsen.de/euroregionen-3926.html>
 - Webová stránka Německého velvyslanectví v Praze, Přehled všech saských Euroregionů: <https://prag.dipo.de/cz-de/themen/politik/seite-zusammenarbeit-euroregionen/1124524>
 - Publikace Komise EU k Euroregionům:
https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/pdf/brochures/intereg_25years_de.pdf

Možná zadaná mapa:

(Evropská komise, Teritoriální spolupráce v Evropě – historická perspektiva, Luxemburg: Evropská unie, 2015

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/pdf/brochures/interreg_25years_de.pdf [staženo dne 15.09.22])

4.2. Zadání rešerše: úspěšné přeshraniční projekty spolupráce v Euroregionu

- **Časová náročnost:** 45 – 90 minut
- **Učební cíl:** Provedení vlastní internetové rešerše a vypracování vlastního názoru k tomuto tématu, následně představení vlastních výsledků hledání a nápadů
- **Způsob práce:** Můžeme pracovat buď po jednotlivcích nebo v malých skupinách, až do 3 žáků/žáků
- **Potřebné pomůcky:** Přístup k internetu, přístup k počítačům / notebookům/ tabletům, provádění v počítačové učebně?
- **V databázi projektů Euroregionu bude vyhledán podporovaný projekt:** <https://www.euroregion-erzgebirge.de/projekte.html>
- Nyní musíme **samostatně na internetu provádět rešerše k projektu:** Jsou fotografie k tomuto projektu? Případně dokonce vlastní webová stránka? Kdy přesně se tento projekt konal a kdo/kolik osob / jaké věkové skupiny se na něm podílely?
- **Přiřazení: K jaké oblasti spolupráce (strana 4) může být tento projekt přiřazen?**
- Vypracování vlastního názoru k tomuto tématu:
 - Proč jsem vybral právě tento projekt?, Co se mi na něm líbí?, Dovedl bych si představit, že bych se na něm sám podílel, pokud ano/ne: proč?
 - Dále jdoucí nápady: Jak by projekt mohl pokračovat?, Existuje potenciál na zlepšení?
 - Co nalézáš v Tvém okolí, co by mohlo být hodno zlepšení? (dopravní situace, internetové připojení, kulturní zařízení, obchody, resp. nákupní možnosti, škola, atd.)
 - Jaká opatření by mohla vést k tomu, aby se současná situace zlepšila?
- **Na závěr:** Představení výsledků v krátkých referátech. 2 – 5 minut, prezentace fotografií nebo předvedení krátkých prezentací podle času, který je k dispozici.

4.3. Příklad výsledku rešerše:

Zvolený projekt: Německo-český hokejový turnaj

App Riesenburger Land
Nadace Riesenburger Land

Cílem projektu je proto vyvinutí aplikace, která může být využita k získání vědomostí o 3 aktuálních pozoruhodnostech v Oseku a Dorfchemnitz. Při tom se jedná nejprve o sestavení bilingvní základní aplikace, která je způsobilá k vybudování a rozšíření

Období podpory: 01.12.2020 – 31.07.2022 Částka podpory: 15.000,00 € Podpůrný program: KPF

2. německo-český turnaj ledního hokeje pro děti a mládež v Seiffen
Okresní sportovní svaz Erzgebirge e.V.

→

Krušnohorské hry Okresního sportovního svazu Erzgebirge e.V. nabízí ideální rámec k využití know-how sportovních klubů při organizaci akcí a plánování již druhého turnaje v ledním hokeji. Při této „Open-Air“ soutěži má opět nastoupit k vzájemným utkáním až 5 týmů

Období podpory: 01.11.2020 – 30.04.2021 Částka podpory: 12.159,16 € Podpůrný program: KPF

Ore Mountain Winter Games 2021
Okresní sportovní svaz Erzgebirge e.V.

Ve druhém vydání této akce se budou brát v úvahu všechny zkušenosti z prvního projektu. Abychom umožnili účast co největšímu počtu dětí a mládeže, bylo v přípravném jednání rozhodnuto, že akce se může konat 4 dny v roce 2021. To má hned několik výhod.

Období podpory: 01.12.2020 – 31.07.2022 Částka podpory: 15.000,00 € Podpůrný program: KPF

Další, na internetu nalezené výsledky:

(alternativní link: <https://www.youtube.com/watch?v=snb4wqsnMw>)

- Příklad formulovaného názoru: jsem sám velký sportovní nadšenec, ještě jsem ale lední hokej nikdy nehrál, proto to zní napínavě, kromě toho hraji sám fotbal v jednom klubu a proto vím, že se hraje vždy jen proti klubům ve vlastním lokálním okrese, a ne přeshraničně v nějaké jiné zemi, proto je to báječná možnost zahrát si proti jiným mezinárodním soupeřům/soupeřkám.

- Příklady vlastních nápadů: Turnaj by se mohl rozšířit ještě na další sporty.: například krasobruslení. Rovněž tak je možné integrovat neznámé druhy sportu, jako je curling. Turnaj by se také mohl ještě dál zvětšit a zapojit ještě další věkové kategorie.

5. Podklady pro žáky/žačky

Proč jsou příhraniční regiony podporovány?

EU podporuje cíleně příhraniční regiony mezi členskými státy, jako jsou Krušné hory. Tyto regiony se často vyznačují strukturálními problémy, jako je nízký ekonomický výkon. Tak mají časem srůst regiony, které spolu geograficky sousedí, avšak na základě hranice zemí, která je rozděluje, nejsou sociálně a hospodářsky propojeny.

Euroregion Erzgebirge/Krušnohoří

Tento Euroregion vznikl v roce 1992 jako zájmové společenství k podpoře přeshraniční spolupráce na české a německé straně Krušných hor. V Severních Čechách zahrnuje okres Most, Chomutov, Louny, částečně Teplice a Litoměřice, na německé straně okres Freiberg, Annaberg a Mittleres Erzgebirge. Hlavní zaměření je však navazování kontaktů mezi lidmi na všech úrovních. Takto například pomohl při zprostředkování partnerství mezi obcemi a školami.

Pracovní úkoly

1. Kolik Euroregionů je v Německu a v německo-českém pohraničí?

Mapa: Evropská komise,
teritoriální spolupráce
v Evropě – historická
perspektiva, Luxemburg:
Evropská unie, 2015

2. Úkol řešerše: Jaké úspěšné a přeshraniční projekty spolupráce existují v Euroregionu Erzgebirge/Krušnohoří

- Hledej v databázi projektů nějaký podporovaný projekt:
<https://www.euroregion-erzgebirge.de/projekte.html>
- Můžeš najít další informace k tomuto projektu? Například kdy a kde se přesně konal? Jsou k tomu fotografie?
- Navíc odpověz ještě na následující otázky: Proč sis z databáze vybral tento projekt? Dovedeš si představit, že bys na něm sám podílel?
- Představ si, že tento projekt organizuješ, co bys dělal jinak a jak by se dal tento projekt do budoucna dále rozvíjet?
- Připrav krátkou prezentaci na 2 – 3 minuty, v níž představíš výsledky Tvých řešerší!